

Bydgoszcz, 11 kwietnia 2023 r.

Dr hab. Łukasz Jureńczyk, prof. uczelni
Kierownik Katedry Polityki Bezpieczeństwa
Wydział Nauk o Polityce i Administracji
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
e-mail: lukaszjurenczyk@ukw.edu.pl

**Recenzja osiągnięcia naukowego i dorobku dr. Eweliny Waśko-Owsiejczuk sporządzona
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Niniejsza recenzja została sporządzona w odpowiedzi na uchwałę Rady Naukowej dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Eweliny Waśko-Owsiejczuk w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Recenzja sformułowana została w oparciu o udokumentowany dorobek Habilitantki, w tym osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zmianami). Zgłoszone przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe to monografia pt. *Promowanie demokracji w polityce zagranicznej USA wobec Iraku. Agenda – Instrumenty – Wyzwania*, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2022, ss. 442. Przedkładam również ocenę całościowego dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej.

1. Wykształcenie i doświadczenie zawodowe

Ewelina Waśko-Owsiejczuk ukończyła dwa fakultety, uzyskując tytuł zawodowy magistra w zakresie politologii i historii, odpowiednio na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2012 roku uzyskała ona stopień doktora nauk

humanistycznych w zakresie nauk o polityce na Uniwersytecie Warszawskim, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. "Polityka bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 2001-2009". Habilitantka brała również udział w licznych szkoleniach i warsztatach, których celem było podnoszenie wiedzy i kompetencji w obszarze nauki, dydaktyki i języka obcego.

Od 2009 roku do chwili obecnej habilitantka związana jest z Uniwersytetem w Białymstoku, gdzie pracowała jako asystent, a od 2014 roku pracuje jako adiunkt w Zakładzie Historii Stanów Zjednoczonych, umiejscowionym odpowiednio w Instytucie Historii i Nauk Politycznych na Wydziale Historyczno-Socjologicznym, a później na Wydziale Historii i Stosunków Międzynarodowych. W okresie zatrudnienia skorzystała z przysługującego jej urlopu macierzyńskiego i urlopu naukowego.

2. Ocena dorobku naukowo-badawczego

2.1. Główne osiągnięcie naukowe - monografia pt. *Promowanie demokracji w polityce zagranicznej USA wobec Iraku. Agenda – Instrumenty – Wyzwania*, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2022, ss. 442

Interwencja zbrojna w Iraku sił międzynarodowej koalicji pod amerykańskim dowództwem była jednym z najpoważniejszych błędów w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych w XXI wieku. Neokonserwatywne władze USA dokonały jej niezgodnie z prawem międzynarodowym, bez autoryzacji ze strony Rady Bezpieczeństwa ONZ, łamiąc zasadę suwerenności państw. Agresja ta przeprowadzona została pod nieprawdziwymi uzasadnieniami politycznymi – w tym posiadaniem przez reżim Saddama Husajna broni masowego rażenia (biologicznej i chemicznej) oraz zaawansowanej realizacji programu jądrowego, a także współpracy Iraku z międzynarodową siatką terrorystyczną Al-Kaidy. Elitom amerykańskim przyświecało przekonanie, że możliwym jest siłowa zmiana reżimu w Iraku, a przy wydatnym wsparciu politycznym i gospodarczym wprowadzenie w tym państwie rozwiązań demokratycznych. Błędne założenia agendy amerykańskiej wobec Iraku doprowadziły do wybuchu w państwie wojny domowej, a kraj przez kilka lat był główną areną aktywności terrorystycznej. Destabilizacja Iraku przyczyniła się do powstania i rozwoju ISIS, które okresowo kontrolowało część terytorium państwa w ramach samozwańczego kalifatu islamskiego. Do dziś sytuacja w Iraku jest bardzo niestabilna, a przykład Afganistanu, w którym w sierpniu 2021 roku talibowie powrócili do władzy, potwierdza, że podstawowe

założenia koncepcji i przede wszystkim sposób realizacji tzw. globalnej wojny z terroryzmem były błędne.

Habilitationka podjęła się zbadania bardzo skomplikowanej materii dotyczącej promowania demokracji w polityce zagranicznej USA na przykładzie Iraku. Zwycięstwo bloku demokratycznego nad blokiem komunistycznym w okresie zimnej wojny sprawiło, że przywódca Zachodu, jakim niepodważalnie były Stany Zjednoczone, awansowały w hierarchii państw do statusu globalnego hegemonu. W związku z nową rolą, w USA nasiliły się tendencje mesjanistyczne, a państwo to stało się promotorem wartości demokratycznych w wymiarze globalnym. Przemawiało za tym wzrastające przekonanie, że wartości te mają charakter uniwersalny i pożądane są przez społeczeństwa na całym świecie. Pogłębiało się przekonanie, że liberalizm miał szansę na globalny triumf, co podsyciły teorie liberalne z "Końcem historii" Francisca Fukuyamy na czele. Po dużych sukcesach lat 90. XX wieku, w tym imponujących wynikach tranzykcji ustrojowych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, wiek XXI okazał się być znacznie bardziej wymagający w krzewieniu demokracji. Zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych z 11 września 2001 r. otworzyły nowy etap w tym procesie, który daleki był od sukcesów. Stany Zjednoczone uwikłały się w wieloletnie konflikty na Bliskim Wschodzie i w Azji Południowo-Zachodniej, które nadwyrężyły ich siłę wojskową i gospodarczą. Spowodowały również osłabienie autorytetu USA na świecie, jako mocarstwa, które może w sposób akceptowalny przez społeczność międzynarodową być głównym regulatorem pokoju i bezpieczeństwa w wymiarze globalnym. Skupienie się Stanów Zjednoczonych na globalnej wojnie z międzynarodowym terroryzmem dało możliwość nieskrępowanego rozwoju rewizjonistycznym mocarstwom autorytarnym, Chinom i Rosji. Pojawiające się kryzysy gospodarcze i społeczne spowodowały z kolei w wielu państwach nasilenie się tendencji nacjonalistycznych i populistycznych. Okoliczności te sprawiły, że demokracja, w tym szczególnie liberalna demokracja, weszły w okres regresu.

Cel badawczy monografii został precyzyjnie określony, a stanowi on przedstawienie i przeanalizowanie agend, instrumentów i wyzwań amerykańskiej polityki promowania demokracji w Iraku. Autorka zdefiniowała jak rozumie zakreślone, zarówno w tytule książki, jak i celu badawczym, zjawiska "promowania demokracji" i "demokratyzacji" oraz pojęcia "agenda", "instrumenty" i "wyzwania". Można byłoby jedynie ujednoczyć kwestię "agend/agendy", gdyż czasem mamy odniesienie się do tego zagadnienia w liczbie pojedynczej, a czasem w liczbie mnogiej. Co ważne monografia ma charakter kompleksowy i

obejmuje nie tylko problematykę wsparcia procesu tranzycji ustrojowej, ale także transformacji systemu prawnego, społecznego, gospodarczego i w obszarze bezpieczeństwa.

Autorka w sposób przekonujący określiła cezury czasowe rozprawy. Rozważania otwiera rok 1998, wraz z uchwaleniem "Iraqi Liberation Act", który oficjalnie wprowadził do agendy polityki zagranicznej USA cel w postaci demokratyzacji Iraku. Cezura zamykająca, wyznaczona na 2021 rok, jest również wyraźna i stanowi koniec prezydentury Donalda Trumpa, a w raz z tym zmiany w podejściu do promowania demokracji przez USA, w tym w Iraku. Wybór struktury pracy na zasadzie problemowo-chronologicznej jest przekonujący, gdyż pozwala usystematyzować poszczególne instrumenty i działania podejmowane przez USA w Iraku.

Podstawowe założenia, na których oparto główny problem badawczy, zasadniczo są przekonujące, choć niektóre z nich wymagałyby pewnego sprecyzowania już we wstępie monografii. Przywołana w pierwszym założeniu "hegemonia" amerykańska dotyczy tylko części badanego okresu. Pod koniec pierwszej dekady, a już z pewnością w drugiej dekadzie XXI wieku trudno mówić o amerykańskiej globalnej hegemonii, która się zakończyła wraz z dynamicznym wzrostem potęgi Chin i podejmowanymi przez nie globalnymi inicjatywami (na czele z projektem Jeden pas i jedna droga). Trzecie z założeń można było inaczej sformułować, gdyż w obecnym kształcie jest dość oczywiste i odpowiada każdemu suwerennemu państwu. Czwarta z hipotez ma charakter publicystyczny i niewiele wnosi do dyskursu naukowego. W piątym założeniu raczej chodzi o zainteresowanie amerykańskich elit politycznych Irakiem, a nie społeczeństwa amerykańskiego, mimo, że zainteresowanie Amerykanów Irakiem skokowo wzrastało w okresie dwóch wojen w Zatoce Perskiej. Syntetyczne określenie w założeniu szóstym deklarowanych i faktycznych celów polityki zagranicznej USA wobec Iraku jest w pełni uzasadnione. Postawione pytania badawcze mogłyby być lepiej przemyślane i wyraźniej się od siebie różnić. Pierwsze pytanie badawcze, tj. "Jak kształtowała się agenda promowania demokracji w Iraku po 1989 r.?" jest nieprecyzyjne i niejednoznaczne. Pytanie to może być w różny sposób rozumiane, co potwierdza odpowiadająca mu hipoteza. Pierwsze i drugie oraz czwarte i piąte pytanie badawcze obejmują podobne treści. Jeśli chodzi o hipotezy badawcze to pod względem merytorycznym nie budzą one zastrzeżeń. Bardziej przekonującym rozwiązaniem byłoby jednak przyporządkowanie jednej hipotezy do jednego pytania badawczego, co jednak

wymagałoby wcześniej wspomnianego doprecyzowanie i wyraźnego oddzielenia pod względem obejmowanych treści pytań badawczych.

Ze względu na podjętą problematykę wykorzystane metody badawcze analizy i krytyki źródeł oraz instytucjonalno-prawna są trafne. Warto byłoby jednak napisać przynajmniej po kilka zdań, w jaki sposób metody te były w praktyce stosowane przez Autorkę, szczególnie podczas badania aktów normatywnych i dokumentów strategicznych. Poważną wątpliwość budzi informacja o zastosowaniu metody historycznej. Mimo że informacje o takiej metodzie pojawiają się w starszych podręcznikach metodologicznych w polskim piśmiennictwie, to trudno uznać ją za metodę badawczą w kontekście istniejących definicji wyjaśniających, czym jest metoda badawcza. Jeśli chodzi o metodę analizy decyzyjnej, to tutaj również należałoby napisać kilka zdań, na czym polegało zastosowanie tej metody, jakie pojawiały się ograniczenia w jej użyciu, w tym w dostępie do informacji dotyczących poszczególnych etapów procesu decyzyjnego. Również nie jest jasnym, na czym konkretnie miało polegać zastosowanie metody porównawczej. Stwierdzono jedynie o jej użyteczności (wraz z metodą analizy decyzyjnej) "podczas analizy agendy promowania demokracji w Iraku, pokazania pewnych tendencji, podobieństw, różnic, elementów ciągłości i zmiany wprowadzanych przez poszczególne administracje Białego Domu." Zwrot ten jest zbyt ogólny i niewiele wyjaśnia w kontekście sposobu zastosowania obydwu metod.

Struktura pracy, jak zauważyła sama Autorka, ma charakter subiektywny, jednak nie budzi zastrzeżeń. W pierwszym rozdziale podjęto kwestie definicyjne i typologiczne w obszarze promowania demokracji oraz scharakteryzowano wykorzystywane w tym celu przez USA metody i instrumenty. W rozdziale drugim omówiono oficjalne agendy promowania demokracji w Iraku przez kolejne administracje amerykańskie, z uwzględnieniem ich wewnętrznych hierarchii. Przyjęty w rozdziałach III-VI podział na instrumenty promowania demokracji jest przekonujący dla czytelnika. W kolejnych rozdziałach mamy wyszczególnienie instrumentów wg. kryterium przedmiotowego na polityczno-prawne, ekonomiczne, militarne i kulturowo-ideologiczne. W ramach zawartych w rozdziale trzecim instrumentów polityczno-prawnych omówiono między innymi: oficjalne oświadczenia polityczne dotyczące Iraku; deklaracje i umowy amerykańsko-irackie; wsparcie udzielane antysaddamowskim siłom politycznym; implementowane reformy polityczne i prawne; programy amerykańskie dedykowane budowie w Iraku fundamentów demokratycznego państwa prawa. W czwartym rozdziale przeanalizowano instrumenty

ekonomiczne, w tym: sankcje nałożone na reżim Saddama Husajna; działania USA na rzecz umorzenia długu Iraku przez zewnętrznych wierzycieli; wsparcie budowy fundamentów systemu finansowego Iraku; oraz amerykańskie programy wsparcia rozwoju gospodarczego Iraku. W rozdziale piątym omówiono instrumenty militarne, obejmujące: odstraszenie; demonstrację siły zbrojnej; użycie siły zbrojnej poprzez bombardowania elementów infrastruktury wojskowej; pełnoskalową operację wojskową; misję stabilizacyjną; operacje antyrebelianckie i antyterrorystyczne; oraz wsparcie procesu tworzenia, szkolenia i zbrojenia nowych sił bezpieczeństwa Iraku. W rozdziale szóstym w ramach instrumentów kulturowo-ideologicznych przedstawiono: szerzenie wśród Irakijczyków amerykańskich wartości i amerykańskiej kultury; wspieranie reform w obszarze społeczno-edukacyjnym; promowanie współpracy kulturalno-edukacyjnej między Amerykanami a Irakijczykami; wspieranie wolności mediów; kampanie informacyjno-propagandowe promujące interesy i działania USA w Iraku; oraz wspieranie procesu pojednania w społeczeństwie Iraku. Rozdział siódmy poświęcono analizie głównych barier w promowaniu demokracji w Iraku, takich jak: brak spójnej strategii; błędy w doborze i wykorzystaniu poszczególnych instrumentów; błędne założenia, w tym dotyczące społecznych nastrojów w Iraku; niski poziom zaufania Irakijczyków wobec Amerykanów i wprowadzanych przez nich zmian; oraz kwestię destabilizacji w Iraku.

Podczas badań wykorzystano liczne źródła pisane, do których Autorka dotarła zarówno za pośrednictwem Internetu, jak i w ramach realizowanych kwerend naukowych. Głównie są to dokumenty wydane były przez amerykańskie instytucje państwowe różnych szczebli, w tym Biały Dom, Departament Stanu USA, Departament Obrony USA, Amerykańską Agencję ds. Rozwoju Regionalnego, Biuro Specjalnego Inspektora Generalnego ds. Odbudowy Iraku, oraz podmioty międzynarodowe, w tym Tymczasową Władzę Koalicyjną w Iraku. Autorka skorzystała z licznych pozycji literatury przedmiotu, zarówno polsko- jak i anglojęzycznej. W przypadku badania tak szerokiej problematyki, cieszącej się zainteresowaniem badaczy na całym świecie, literatura zawsze jest efektem subiektywnego wyboru autorów, jak i warunkowana jest dostępnością. Podział bibliografii na: źródła archiwalne (wywiady, dokumenty); książki i drugi zwarte; artykuły naukowe i rozdziały w pracach zbiorowych; artykuły prasowe; oraz inne źródła internetowe nie budzi zastrzeżeń, poza tym, że dwie z ostatnich kategorii powinny być umiejscowione przed literaturą przedmiotu, gdyż również stanowią one źródła.

Autorka trafnie wyodrębniła fazy konceptualizowania i realizowania amerykańskiej polityki demokratyzacji Iraku. Mająca charakter przygotowawczy, pierwsza faza realizowana przez administrację Billa Clintona, charakteryzowała się ostrożnością i wstrzemięźliwością, mimo że już wtedy zakrojono daleko idące cele wobec Iraku. Dominował dobór instrumentów z zakresu *soft power*, w tym informowanie społeczeństwa Iraku i wspieranie opozycji politycznej. Już wtedy pojawiło się jednak również ograniczone sięgnięcie po działania z zakresu *hard power* w postaci bombardowań systemów obrony przeciwlotniczej Iraku i wybranych elementów infrastruktury krytycznej Iraku. Wraz z przejściem władzy przez George'a Busha Jr. działania z zakresu *hard power* zdominowały politykę USA wobec Iraku. W pierwszych dwóch latach było to przygotowywanie społeczeństwa amerykańskiego na użycie siły militarnej wobec tego państwa, a w marcu 2003 roku przeprowadzono wielodomenową operację zbrojną ukierunkowaną na zmianę reżimu politycznego. Mimo pewnych problemów na froncie, w tym, ku zaskoczeniu USA na terenach zamieszkałych przez szyitów, nastąpiło szybkie zwycięstwo militarne nad siłami bezpieczeństwa Iraku, a prezydent Saddam Husajn zszedł do podziemia (dosłownie i w przenośni). Otworzyło to trzecią fazę działań USA, w postaci formowania podstaw systemu demokratycznego w powojennym Iraku. Realizowane to było głównie poprzez Tymczasowe Władze Koalicyjne, wspierane przez liczny kontyngent międzynarodowy, w którym dominowały siły amerykańskie. W ramach misji stabilizacyjnej w działaniach USA widoczne były elementy tzw. całościowego podejścia (*comprehensive approach*), polegające na połączeniu instrumentów wojskowych, polityczno-prawnych, gospodarczych, humanitarnych i ideologiczno-kulturowych. W wymiarze wojskowym przede wszystkim skupiono się na budowie nowych sił bezpieczeństwa, które mogłyby przejąć odpowiedzialność za utrzymanie bezpieczeństwa państwa. W wymiarze polityczno-prawnym organizowano demokratyczne wybory, tworzono podstawy prawne dla demokratycznego systemu politycznego z konstytucją na czele, budowano system instytucjonalny, w tym organizowano wymiar sprawiedliwości. W ramach procesów gospodarczych podjęto działania na rzecz przebudowy systemu finansowo-gospodarczego w kierunku rozwiązań wolnorynkowych oraz skupiono się na zapewnieniu ludności podstawowych usług, w tym dostępu do wody pitnej i elektryczności. Pobudzano również inicjatywę gospodarczą na różnych poziomach, od centralnego po lokalny. W pozyskiwaniu "serc i umysłów" Irakijczyków ważną rolę odgrywało oddziaływanie w ramach instrumentów społeczno-ideologicznych, w tym propagandowe

przekonywania do wyższości wartości liberalnych oraz zróżnicowane szkolenia na rzecz budowy przyjaznej obywatelowi administracji państwowej i społeczeństwa obywatelskiego, w tym w obszarze praw człowieka. Czwarta faza działań miała polegać głównie na szkoleniach, doradztwie i monitoringu i obejmowała okres prezydentur Baracka Obamy i Donalda Trumpa. Wycofanie zaangażowania USA z Iraku i próba przeniesienia odpowiedzialności za swoje bezpieczeństwo i administrowanie krajem na Irakijczyków prowadziło do nasilającej się destabilizacji, nagminnego łamania zasad demokratycznych i porażek na froncie walki przeciwko dżihadystom z ISIS. Dalsza marginalizacja znaczenia Iraku w polityce zagranicznej USA następowała w okresie administracji Donalda Trumpa, a wsparcie demokratyzacji Iraku coraz bardziej ograniczało się do obszaru militarnego i symbolicznego, przy ograniczaniu wsparcia gospodarczego. Zainteresowanie USA przede wszystkim skupiło się na walce zbrojnej przeciwko ISIS, która przyniosła wymierne rezultaty. W tym okresie coraz bardziej widoczna była porażka koncepcji pozyskiwania "serc i umysłów" Irakijczyków, gdyż nastroje antyamerykańskie nasilały się.

Przedstawione wnioski są przekonujące i syntetycznie systematyzują problematykę wykorzystania przez USA poszczególnych instrumentów, co szczegółowo omówione zostało w poszczególnych rozdziałach książki. Ważny jest wniosek, że po interwencji zbrojnej w 2003 roku USA nadmiernie skupiały się w promowaniu demokracji w Iraku na kwestiach gospodarczych. Brakuje jednak bardzo wyraźnego wniosku, że nadużycie czynnika militarnego przez administrację George'a Busha Jr. było poważnym błędem w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa USA wobec Iraku. Nielegalna interwencja zbrojna doprowadziła zarówno do destabilizacji tego państwa, setek tysięcy ofiar cywilnych i nieomal doprowadziła do jego upadku. Ponadto osłabiła wiarygodność i potencjał USA, co przyczyniło się do szybszej utraty przez nie pozycji hegemonicznej na świecie. Co ważne, wskazano jednak, że administracja Busha popełniła szereg błędów, które znacząco utrudniły wprowadzanie demokracji w Iraku, a administracja Baracka Obamy, poprzez ograniczanie wsparcia i coraz większą bierność, przyczyniła się do ostatecznej porażki tego procesu. Przekonujące są wnioski Autorki dotyczące przyczyn trudności wprowadzania demokracji w Iraku, w tym oparcie agendy o zbyt optymistyczne założenia i brak spójnej strategii wobec tego państwa. Trafna jest również konstatacja, że po dwóch dekadach promowania w Iraku demokracji, bliżej jest mu do państwa upadłego niż demokratycznego.

2.2. Inne opublikowane prace naukowe

Zainteresowania badawcze habilitantki w ramach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych sprecyzowane zostały już w okresie studiów doktoranckich, co znalazło odzwierciedlenie w dysertacji doktorskiej pt. „Polityka bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 2001-2009”. Problematyka ta była przez nią rozwijana po uzyskaniu stopnia doktora.

Po uzyskaniu stopnia doktora Pani Ewelina Waśko-Owsiejczuk opublikowała dwie monografie jednoautorskie, 14 artykułów naukowych w czasopismach naukowych i 5 rozdziałów w monografiach.

Pierwszą z monografii jednoautorskich stanowi książka pt. "Polityka bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 2001-2009", Avalon, Kraków 2014, ss. 330, która jest zaktualizowaną i rozszerzoną wersją rozprawy doktorskiej. Druga z książek, pt. "Promowanie demokracji w polityce zagranicznej USA wobec Iraku. Agenda – Instrumenty – Wyzwania", Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2022, ss. 442, stanowi główne osiągnięcie naukowe przedłożone w postępowaniu habilitacyjnym.

Artykuły naukowe opublikowane zostały w ważnych krajowych czasopismach naukowych, w tym "Polish Political Science Yearbook", "Stosunki Międzynarodowe-International Relations", "Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego", "Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne", "Studia Polityczne", "Przegląd Strategiczny", „Studia Politologiczne”, "Przegląd Politologiczny", "Annales UMCS Sectio: K Politologia", "International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal", "International and Security Studies", oraz "Krakowskie Studia Międzynarodowe". Artykuły w monografiach zbiorowych pod redakcją naukową opublikowane zostały między innymi w wydawnictwach: Springer, Intersentia, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Poltext i Elipsa.

Opublikowane przez dr Ewelinę Waśko-Owsiejczuk artykuły naukowe przygotowane były w dwóch głównych obszarach tematycznych. Pierwszy z nich dotyczy kwestii przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa USA, w tym z wykorzystaniem służb specjalnych. Autorka analizuje efektywność wykorzystania przez USA poszczególnych instrumentów wobec terroryzmu, także zasadność wprowadzania nowych procedur oraz wzrostu uprawnień poszczególnych instytucji i służb. W ramach tego obszaru Autorka przeanalizowała wpływ polityki zagranicznej USA na powstanie ISIS oraz

działania antyterrorystyczne USA realizowane w późniejszych latach wobec niego na terytorium Syrii i Iraku. Ważnym aspektem podjętych badań była kwestia transformacji i ewolucji amerykańskich służb specjalnych, w tym wywiadowczych, w kontekście wykrywania i przeciwdziałania zjawisku terroryzmu. Dużo uwagi poświęciła ona kwestiom łamania praw człowieka, w tym stosowania tortur, w ramach tzw. globalnej wojny z terroryzmem, realizowanych między innymi na terenie tajnych więzień CIA. Autorka opublikowała również prace dotyczące dezinformacji i propagandy rozpowszechnianych w celu uzasadnienia globalnej wojny z terroryzmem. Artykuły te prezentują istotną wartość naukową. Ich przygotowanie pozwoliło również Autorce na zapoznanie się ze szczegółowymi aspektami wykorzystywania różnych instrumentów w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa USA, co było szczególnie ważne w kontekście przygotowanej książki habilitacyjnej.

Drugi z obszarów tematycznych ma charakter bardziej ogólny i dotyczy koncepcji oraz praktyki prowadzenia przez Stany Zjednoczone polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Artykuły powstałe w ramach tego obszaru badań zasługują na szczególną uwagę. Autorka analizuje politykę zagraniczną i bezpieczeństwa USA za prezydentury Baracka Obamy i Donalda Trumpa w kontekście różnych paradygmatów stosunków międzynarodowych. Między innymi analizie poddane zostały kwestie takie jak: stosunek US wobec Rosji i Chin; relacje USA z Unią Europejską; czy rewolucja łupkowa w USA. W bloku tym można odnaleźć interesujące interpretacje dotyczące uwarunkowań ewolucji koncepcji i polityki zagranicznej i bezpieczeństwa USA. Artykuły z tego bloku również mogą stanowić przydatny materiał dydaktyczny dla studentów stosunków międzynarodowych i kierunków pokrewnych.

Trzeci obszar badawczy dotyczy budowania pokoju w regionach po konflikcie, w tym z wykorzystaniem instrumentów politycznych, gospodarczych i wojskowych. Poza monografią habilitacyjną, opublikowała artykuły dotyczące działań w zakresie budowania pokoju realizowanych przez Organizację Narodów Zjednoczonych i USA. Habilitantka chce w przyszłości pogłębiać te badania.

2.3. Współpraca naukowa i aplikowanie o granty

Habilitantka prowadziła badania naukowe, w tym kwerendy naukowe, w licznych instytucjach w Stanach Zjednoczonych, w tym Library of Congress, National Security Archive, National Archives and Records Administration, George Washington University, New York University's Center for Global Affairs oraz New York Public Library. Działalność w tym

zakresie realizowała również w instytucjach europejskich w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Holandii i Szwajcarii - British Library, Library of the London School of Economics and Political Science, John F. Kennedy Institute for North American Studies przy Freie Universität w Berlinie, Roosevelt Study Center w Middelburgu oraz Archiwum i Bibliotece Organizacji Narodów Zjednoczonych w Genewie.

W latach 2017- 2019 habilitantka była uczestnikiem projektu Narodowego Centrum Nauki, Beethoven 2, pt. „Zaufanie i przejrzystość w czasach inwigilacji. Perspektywa amerykańska, niemiecka i polska, dotyczące badania relacji pomiędzy zaufaniem publicznym do rządu a transparentnością współczesnych działań inwigilacyjnych stanów zjednoczonych, Niemiec i Polski”. Projekt miał charakter międzynarodowy, a realizowany był we współpracy z John F. Kennedy Institute for North American Studies przy Freie Universität w Berlinie.

W 2016 roku dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk realizowała grant badawczy przyznany w międzynarodowym konkursie na przeprowadzenie badań źródeł archiwalnych w Roosevelt Study Center w Middelburgu. W ramach grantu zrealizowała projekt nt. "The CIA under Harry Truman's presidency – Possibilities, Difficulties and Challenges of the New American Intelligence Agency". Z kolei w 2017 roku realizowała grant badawczy przyznany w międzynarodowym konkursie na realizację badań źródeł archiwalnych w John F. Kennedy Institute for American Studies, Frei Universität w Berlinie na realizację projektu nt. "The restructuring of the US military and intelligence agencies in the years 1947-1989".

W latach 2020-2021 habilitantka wzięła udział w międzynarodowym "Salzburg Global American Studies Program" realizowanym przez Departamentu Stanu i Salzburg Global Seminar, w którym brali udział badacze z 72 państw świata.

Habilitantka prowadziła również badania z wykorzystaniem środków z dotacji celowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które umożliwiły jej odbycie niektórych kwerend naukowych. W ramach dotacji celowej zrealizowała na Uniwersytecie w Białymstoku kilka indywidualnych projektów badawczych.

3. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

3.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Pani dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk ma doświadczenie dydaktyczne odpowiadające etapowi jej kariery zawodowej. Prowadziła ona liczne przedmioty, przede wszystkim w obszarze różnych aspektów polityki Stanów Zjednoczonych, w tym: polityki bezpieczeństwa USA; systemu politycznego USA, amerykańskiego *soft power*; stosunków międzynarodowych USA po 1945 roku; polityki USA wobec MENA; amerykańskiego systemu partyjnego; amerykanizacji/globalizacji polityki światowej; i stosunków polsko-amerykańskich. Prowadzenie tak wielu przedmiotów bezpośrednio związanych z obszarem badań Habilitantki niewątpliwie sprzyjało wysokiemu poziomowi merytorycznemu prowadzonych zajęć, jak również dawało jej komfort bieżącego łączenia pracy naukowej z pracą dydaktyczną.

Habilitantka prowadziła także przedmioty o tematyce bardziej ogólnej w obszarze polityki międzynarodowej i polityki bezpieczeństwa, w tym dotyczące: bezpieczeństwa międzynarodowego; teorii i praktyki stosunków międzynarodowych; teorii polityki zagranicznej; nauki o polityce; systemów politycznych; oraz wiedzy o państwie. Pełniła również funkcję promotorki licznych prac licencjackich (76) oraz wielokrotnie funkcję recenzentki i przewodniczącej komisji przy obronach prac licencjackich i magisterskich, na kierunkach stosunki międzynarodowe i historia.

Habilitantka ma także pewne, choć niewielkie, doświadczenie dydaktyczne w języku angielskim, gdyż w ramach programu Erasmus+ prowadziła wykłady na Comenius University w Bratysławie, University of Granada oraz wykład dla studentów zagranicznych w Uniwersytecie w Białymstoku.

3.2. Osiągnięcia organizacyjne

Działalność organizacyjną Pani dr Eweliny Waśko-Owsiejczuk należy uznać za satysfakcjonującą. W 2021 roku uzyskała ona Nagrodę Rektora Uniwersytetu w Białymstoku za działania organizacyjne.

W ramach działań organizacyjnych na Uniwersytecie w Białymstoku habilitantka przede wszystkim: pełniła funkcję sekretarza czasopisma „Białostockie Teki Historyczne”; współorganizowała warsztaty Forum Amerykanistycznego; pełniła funkcję opiekuna

naukowego Koła Nauk Politycznych; brała udział w pracach Komisji wydziałowej ds. opracowania zmian w programie stosunków międzynarodowych; opracowała wytyczne formalne i merytoryczne dla prac dyplomowych na kierunku stosunki międzynarodowe; opracowała materiały promujące kierunek stosunki międzynarodowe; pełniła funkcję wydziałowego koordynatora, opiekuna zespołów badawczych oraz eksperta ds. współpracy z pracodawcami w ramach projektu Kuźnia Kompetencji; oraz pełniła funkcję opiekuna roku na kierunku stosunki międzynarodowe. Szczególnie aktywna była działalność koordynacyjna w ramach Koła Nauk Politycznych, które organizowało konferencje naukowe i Dni Politologa oraz zapraszało gości z otoczenia społeczno-gospodarczego.

Habilitantka zorganizowała również wykłady gościnne na Uniwersytecie w Białymstoku, w tym Attaché ds. prasowych Ambasady USA w Warszawie oraz badaczy z krajowych ośrodków naukowych.

3.3. Osiągnięcia popularyzatorskie

Bardzo pozytywnie należy ocenić osiągnięcia Habilitantki w zakresie popularyzacji nauki. Brała ona aktywny udział w 55 konferencjach o zasięgu krajowym i międzynarodowym, w tym konferencjach zagranicznych – w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Francji, Austrii, Hiszpanii, Słowenii, Słowacji, Finlandii i na Cyprze. Na szczególną uwagę zasługuje udział w 2017 roku w międzynarodowej konferencji naukowej w New York University's Center for Global Affairs, nt. "Emerging Threats and Trends in Terrorism and Counter-Terrorism", na której wygłosiła referat pt. "National Security Letters – A Controversial FBI Tool to Fight Terrorism". Ponadto uczestniczyła w wielu konferencjach w wiodących ośrodkach naukowych w kraju, w tym na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytecie Wrocławskim, Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i in. Podczas konferencji wygłaszała ona referaty w języku polskim i angielskim.

Dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk jest współorganizatorką Forum Amerykanistycznego – Forum Zaawansowanych Studiów nad Stanami Zjednoczonymi, w ramach którego realizuje różne wydarzenia szkoleniowe i popularyzujące naukę, w tym we współpracy z Ambasadą USA w Warszawie. Należy ona do międzynarodowych i krajowych stowarzyszeń naukowych, tj. American Studies Association, Women in International Security, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i Ośrodka Badań Europy Środkowo-Wschodniej. W latach 2016-2022

pełniła funkcję prezesa Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych – Oddział w Białymstoku. Przez kilka lat była również członkinią International Studies Association, Society for Terrorism Research oraz Seminarium Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa przy Uniwersytecie Warszawskim.

W 2022 roku dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk zrealizowała 3-miesięczny staż naukowy w Ośrodku Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego, którego celem było przygotowanie projektu na konkurs Narodowego Centrum Nauki - Miniatura 6. Współpracowała również przy projekcie realizowanym przez Uniwersytet w Nitrze na Słowacji. Koordynowała także działania w ramach projektu studenckiego NCBiR.

Habilitantka przeprowadziła wykłady i wzięła udział w debatach naukowych w ramach różnych inicjatyw realizowanych przez Uniwersytet w Białymstoku oraz współpracujących z nim liceów ogólnokształcących, w tym Dni Politologa, Dni Nauki, Naukowych Inspiracji i Festiwalu Dyplomatycznego.

Dr Ewelina Waśko-Owsiejczuk pełniła również funkcję redaktora tematycznego w czasopiśmie naukowym "International and Security Studies", jak również recenzowała artykuły w czasopismach „Poliarchia”, „Stosunki Międzynarodowe - International Relations”, „Rocznik Integracji Europejskiej”, „e-Politikon”, „Przegląd Sejmowy”, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne” oraz „Politeja”.

4. Konkluzja

Pani dr. Ewelina Waśko-Owsiejczuk wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, co oznacza spełnienie wymogu ustawowego. Ponadto wysoce pozytywnie oceniam jej osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki, a osiągnięcia organizacyjne i dydaktyczne, jako satysfakcjonujące.

Wskazane przez Habilitantkę osiągnięcia naukowe pt. "Promowanie demokracji w polityce zagranicznej USA wobec Iraku. Agenda – Instrumenty – Wyzwania", Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2022, ss. 442 oraz pozostały dorobek naukowy, mimo pewnych wskazanych w niniejszej recenzji mankamentów, stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji, a tym samym spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z

późn. zmianami). W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie dr. Eweliny Waśko-Owsiejczuk do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Z poważaniem

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.